

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
QO'QON DAVLAT UNIVERSITETI**

**“Tasdiqlayman”
Qo‘qon davlat universiteti
rektori D.Sh.Xodjayeva
30-iyun 2025-yil**

**QIYOSIY MAXSUS PEDAGOGIKA
TANLOV FANINING O'QUV DASTURI**

Bilim sohasi:	100000-Ta'lim
Ta'lim sohasi:	110000-Ta'lim
Magistratura mutaxassisligi:	70110401-Maxsus pedagogika, defektologiya (surdopedagogika)

Qo‘qon 2025

Fan/modulkodi QMP2305		O‘quvyili 2025-2026	Semestr 3	YeCTS - Kreditlar 5	
Fan/modul turi Tanlov		Ta’lim tili O‘zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi		Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Qiyosiy maxsus pedagogika		60	90	150
2.	I. Fanning mazmuni Fanni o‘qitishdan maqsad – magistrantlarni dunyo ta’lim sohasidagi erishilgan yutuqlar borasidagi bilimlarini oshirish, davlatimiz va chet el maxsus pedagogikasidagi rivojlanishida nuqsoni bo‘lgan bolalar ta’lim – tarbiyasi muammolariga bag‘ishlangan nazariy qarashlarni tahlil qilish va umumlashtirish orqali ularda kasbiy kompetentlikni shakllantirishdir. Fanning vazifasi -hozirgi kunda rivojlanishida nuqsoni bo‘lgan bolalar ta’limi nazariyasi va amaliyoti bo‘yicha erishilgan yutuqlar, davlatimiz va chet el maxsus pedagogikasidagi rivojlanishida nuqsoni bo‘lgan bolalar ta’lim – tarbiyasi muammolariga bag‘ishlangan nazariy qarashlarni taxlil qilish va umumlashtirish, dunyo miqyosidagi pedagogik qarashlar va umuminsoniy qadriyatlarining hozirgi kun yutuqlarini ob‘yektiv baxolash, rivojlanishida nuqsoni bo‘lgan bolalar ta’lim – tarbiyasining zamonaviy konsepsiyalarni rivojlanishini tushuntirish, prognozlash ko‘nikma va malakalarni shakllantirishdan iborat. II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari) II.1.Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1 – mavzu: Qiyosiy maxsus pedagogikaning predmeti, vazifalari, metodologiyasi, metodlari Maxsus pedagogika va maxsus ta’limning rivojlanishi faktorlari va shart – sharoitlari. Xorijda maxsus ta’limning rivojlanish fazalari. Qiyosiy pedagogikani rivojlanishining asosiy bosqichlari. Fanning terminologik apparati. Qiyosiy maxsus pedagogikaning boshqa fanlar bilan bog‘likligi. Qiyosiy maxsus pedagogikaning amaliy ahamiyati. 2- mavzu. Xorijiy maxsus pedagogikaning nazariy asoslari. Maxsus ta’limning xorijiy tajribasini o‘rganishning tarixiy negizlari.				

Dunyoda globallashuv va internatsionalizatsiya jarayonlari bilan bog'lik bo'lgan asosiy yutuqlar, qarama-qarshiliklar. Globallashuv va internatsionalizatsiya sharoitida ta'limning yangi texnologiyalari.

3 – mavzu. Xorijda integrasiyaning nazariy asoslari va amaliyoti.

Xorijiy davlatlarda maxsus ta'limga oid qonunlar, qarorlar. Ijtimoiy tashkilotlarning maxsus ta'lim tizimining rivojlanishiga ta'siri. Korreksion rivojlantiruvchi ta'limning zamonaviy konsepsiyasi. Integrasiyalashgan ta'limning nazariyasi va amaliyoti.

4-mavzu: O'zbekistonda nogiron bolalar ta'limini tashkil etish

Xozirgi kunda imkoniyati cheklangan bolalarning ta'lim-tarbiya olishlari uchun qilinayotgan amaliy ishlar, inklyuziv ta'lim va bu ta'lim to'g'risidagi qabul qilingan me'yoriy xujjatlar va bu borada bugungi kundagi muammo va ularning echimlari

5 – mavzu. Yaponiyada maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi.

Yaponiyada ta'lim tizimini tashkil etilishi. Imkoniyati cheklangan bolalarni o'qitishning birinchi tajribalari. Maxsus ta'lim tizimining tashkil etilishi. Rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalarni o'qitish strukturasi o'ziga xosligi. Xozirgi davrda rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalarni o'qitishni tashkil etilishi.

6 – mavzu. Turkiyada maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi.

Turkiyada ta'lim tizimini tashkil etilishi. Imkoniyati cheklangan bolalarni o'qitishning birinchi tajribalari. Maxsus ta'lim tizimining tashkil etilishi. Rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalarni o'qitish strukturasi o'ziga xosligi. Xozirgi davrda rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalarni o'qitishni tashkil etilishi.

7– mavzu. Qozig'istonda maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi.

Qozog'istona ta'lim tizimini tashkil etilishi. Nogironlar uchun ta'lim shakllari. Maktabgacha maxsus ta'limni tashkil qilish. Maktabning maxsus ta'limi. Integrasiya, qo'shilish. O'quvchilar uchun maktablarning ishlashining o'ziga xos xususiyatlari.

8 – mavzu. Xitoyda maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi.

Xitoyda ta'lim tizimini tashkil etilishi. Imkoniyati cheklangan bolalarni o'qitishning birinchi tajribalari. Maxsus ta'lim tizimining tashkil etilishi. Rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalarni o'qitish strukturasi o'ziga xosligi. Xozirgi davrda rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalarni o'qitishni tashkil etilishi.

9 – mavzu. Germaniyada maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi.

Germaniyada ta'lim tizimini tashkil etilishi. Rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalarni o'qitish tajribalari. Umumiy va maxsus ta'limni qayta qurish. Imkoniyati cheklangan bolalarni o'qitishning birinchi tajribalari.

10 – mavzu. Amerika Qo'shma Shtatlarida maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi.

AQSh da ta'lim tizimini tashkil etilishi. AQSh da maxsus pedagogikaning rivojlanihi. Maxsus ta'limda davlat reformalari. Xozirgi davrda maxsus ta'lim rivojlanishining asosiy tendensiya va muammolari.

11 – mavzu. Buyuk Britaniyada maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi.

Buyuk Britaniyada ta'lim tizimini tashkil etilishi. Maxsus ta'lim rivojlanishining ilk bosqichlari. Maxsus ta'lim muammolariga davlat tashkilotlarining jalb qilinishi. Maxsus ta'lim tizimining reformasi.

12 – mavzu. Polshada maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi.

Polshada ta'lim tizimini tashkil etilishi. Polshada maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi. Turli nuqsonga ega bolalarning klassifikasiyasi. Xozirgi davrda maxsus ta'limning takomillashuvi.

13 – mavzu. Fransiyada maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi

Fransiyada ta'lim tizimini tashkil etilishi. Aloxida yordamga muxtoj bolalarni o'qitishning birinchi tajribalari. E.Segenning ta'lim va tarbiya tizimi. Turli nuqsonga ega bolalarning klassifikasiyasi. Xozirgi davrda maxsus ta'limning takomillashuvi.

14 – mavzu. O'quvchi va o'qituvchi orzusi: Finlyandiya ta'lim tizimi.

Finlandiyad ta'lim tizimini tashkil etilishi. Finlyandiya ta'lim tizimining o'ziga xos jihatlari. Maktabgacha maxsus ta'limni tashkil qilish. Maktabning maxsus ta'limi. Integrasiya, qo'shilish. O'quvchilar uchun maktablarning ishlashining o'ziga xos xususiyatlari Moslashtirilgan o'quv dasturlari.

15 – mavzu. Maxsus ta'lim sohasida kadrlar tayyorlash masalalari.

Mutaxassis pedagoglarni tayyorlash maqsad va vazifalari. Kasbiy tayyorgarlikni tashkil etish. Kasbiy tayyorgarlikning ta'lim mazmuni, shakllari, metodlari.

III. Amaliy mashg'ulotlari buyicha ko'rsatma va tavsiyalar

(Laboratoriya ishlari), (Seminar mashg'ulotlari), (Kurs ishi), (Mustaqil ta'lim) o'quv rejada ko'rsatilgan turi (nomi) bo'yicha yoziladi)

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Qiyosiy maxsus pedagogika korporativ tadqiqotlarning predmeti, vazifalari, metodologiyasi, metodlari

2. Maxsus ta'lim tizimining isloh qilinishi integratsion ta'lim nazariyasi.

3. Maxsus ta'limga muhtoj bolalarga integratsiyalashgan ta'lim sharoitlarida yordam ko'rsatishning G'arbiy Yevropa tajribasi.

4. O'zbekiston Respublikasi miqyosida nogiron bolalar ta'limini tashkil etish jarayonlari.

5. Yaponiyada maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi.

6. Turkiyada maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi.

7. Qozog'istonda maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi

8. Xitoy Xalq Respublikasida maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi

9. Germaniyada maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi.

10. AQSH da maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi.

11. Buyuk Britaniyada maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi

12. Polshada maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi.

13. Fransiyada maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi

14. Finlyandiyada maxsus pedagogika va maxsus ta'limning rivojlanishi.

15. Maxsus ta'lim sohasida kadrlar tayyorlash masalalari

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur.

mashg'ulotlar faol va interfaktivusullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogikva axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Tavsiya etilayotgan mustaqil ta'limning mavzulari:

1. Maxsus pedagogikaning shakllanishi va rivojlanishi qonuniyatlari.

2. Maxsus ta'lim jarayonida tarbiya mazmunini ochib bering.

3. Maxsus ta'limning pedagogik tizimi.

4. Rossiyada rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalarga psixologik va pedagogik yordamni tashkil etish.

5. Chet elda rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalarga psixologik va pedagogik yordamni tashkil etish.

6. Rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar Korreksion ta'limni tashkil etish turlari.

7. Rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar va o'smirlar rehabilitatsiyasining asosiy yo'nalishlari.

8. Rivojlanishida muammolari bo'lgan shaxslarga yordam berishda ijtimoiy tashkilotlarning roli.

9. E.Segenning pedagogik va tarbiyaviy tizimi.

- 10.S.Geynikning pedagogik faoliyati.
- 11.Norvegiyada maxsus pedagogikaning rivojlanishi.
- 12.Chet elda maxsus ta'limning rivojlanishi shart – sharoitlari.
- 13.Yevropa mamlakatlarida kompleks ilk yordamning tashkil etishning qiyosiy taxlili.
14. Kanadada imkoniyati cheklangan odamlarning ijtimoiy xolati va maxsus ta'limning muammolari.
15. Imkoniyati cheklangan odamlarning kasbiy ma'lumoti va ijtimoiy moslashuvi.
16. Kanadada maxsus ta'limning xozirgi vaqtdagi xolati va uning rivojlanish tendensiyalari.
17. AQSHda maxsus ta'limning davlat reformalari.
18. Fransiyada imkoniyati cheklangan odamlarning oilasiga yordam berishda ijtimoiy tashkilotlarning roli.
19. L.Brayl faoliyati.
20. Yaponiyada rivojlanishida kamchiligi bo'lgan bolalarni o'qitish tuzulmasi. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.
- 21.Maxsus pedagogikaning nazariy asoslari
- 22.Aqliy rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalarni o'qitish va tarbiyalashning pedagogik tizimlari (kontekstida) mahalliy va xorijiy pedagogik tajribani qiyosiy tahlil qilish olimlar).
23. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bo'lgan bolalarni o'qitish va tarbiyalashning pedagogik tizimlari (kontekstda) mahalliy va xorijiy pedagogik tajribani qiyosiy tahlil qilish olimlar).
24. Nutqida nuqsoni bo'lgan bolalarni o'qitish va tarbiyalashning pedagogik tizimlari (maishiy va. Pedagogik tajribasini qiyosiy tahlil qilish nuqtai nazaridan) ... xorijiy olimlar).
25. Tayanch harakatida nuqsoni bo'lgan bolalarni tarbiyalash va o'qitishning pedagogik tizimlari buzilishlar (pedagogik tajribaning qiyosiy tahlili doirasida) mahalliy va xorijiy olimlar).
26. . Mujassam nuqsoni bo'lgan bolalarni tarbiyalash va o'qitishning pedagogik tizimlari buzilishlar (pedagogik tajribaning qiyosiy tahlili doirasida) mahalliy va xorijiy olimlar).
- 27.Maxsus pedagogikaning asosiy bosqichlarini qiyosiy tahlil qilish Rossiya va xorijiy mamlakatlar.
28. Rivojlanishida buzilishlarining turli tasniflarini qiyosiy tahlil qilish (klinik va psixologik, pedagogik, tibbiy va boshqalar)

	29. Rossiya va xorijiy mamlakatlarda davolash pedagogikasining shakllanish tarixi. V.P.ning tibbiy-pedagogik tajribasi. Kashchenko 30. Piajeva Vigotskiy V.S.larning psixologik va pedagogik g'oyalarini qiyosiy tahlil qilish.
3.	VI. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalari Fanni o'zlashtirish natijasida magistr: - turli mamlakatlarda rivojlanishida nuqsonga ega shaxslarga bo'lgan munosabat va ularning ijtimoiy holati muammolari; dunyo ta'lim tizimida rivojlanishida muammolari bo'lgan shaxslarni o'qitish va tarbiyalash nazariyasi va amaliyoti; qiyosiy maxsus pedagogikaning zamonaviy muammolari; turli mamlakatlarda rivojlanishida muammolari bo'lgan shaxslarga yordam ko'rsatish bo'yicha kadrlar tayyorlash tizimi; turli mamlakatlarda rivojlanishida muammolari bo'lgan shaxslarning ta'limiy va ijtimoiy integratsiyasi muammolari va istiqbollari; alohida yordamga muhtoj shaxslarga yordam ko'rsatadigan xalqaro tashkilotlar faoliyati yo'nalishlari va bu sohadagi xalqaro hamkorlik shakllarini <i>bilishi kerak</i>; - mamlakatimiz va chet ellardagi maxsus pedagogika sohasida rivojlanishida muammolari bo'lgan shaxslarni o'qitish va tarbiyalashdagi mavjud nazariy yondoshuvlarni taxlil qilish va qiyoslash; qiyosiy maxsus pedagogika metodlarini; rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalarni o'qitish va tarbiyalashning zamonaviy konsepsiyalarini taxlil qilish <i>ko'nikmalariga</i>; - turli mamlakatlarning maxsus pedagogika sohasida qabul qilingan zamonaviy terminlarini qo'llash; dunyo miqyosida rivojlanishida nuqsonga ega bo'lgan shaxslar muammolari bilan bog'liq masalalarda fikr yuritish <i>malakalariga ega bo'lishi kerak</i>.
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va amaliy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish, ijod qilish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan

	vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha amaliy ishni topshirish.
6.	Asosiy adabiyotlar 1. Farrel.Pthe Impactof Researchon Developmentsin Inclusive Education. 2004 2. Nazarova.N.M, Morgachyova E.N, Furyaeva T.V Sravnitel'naya spetsial'naya pedagogika. 2 – e izdanie. Akademiya. M.: 2012 3. Pavalyaeva M.E Korresionnaya pedagogika. M.: “Vlados” 2004 g Qo'shimcha adabiyotlar 1. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida”gi farmoni. T.: “Adolat”, 2017. 2. Mirziyoyev Sh.M. Konstitutsiya – erkin va farovon hayotimiz, mamlakatimizni yanada taraqqiy ettirishning mustahkam poydevori. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganini 25 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruzasi 2017 7 dekabr. T.: “O'zbekiston”, 2018. 3. J.A.Rubin Bolalar artterapiyasi 2012. 4. Pauline Davis, Lani Florani, Judith Aron Rubin. Teaching Strategiesand Approaches for Pupils with Special Educational Needs: A Scoping Study, Child Art Therapy 25th Anniversary Edition Research America-2010. 5. Susan Losel The Intersection of ART education and special education 2012 Axborot manbaalari 1. http://www.edu.uz–O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi sayti. 2. http://www.uzedu.uz – O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi sayti. 3. http://www.president.uz – O'zbekiston Respublikasi Prezidenti portali. 4. http://www.gov.uz– O'zbekiston Respublikasi xukumat portali. 5. http://www.lex.uz– O'zbekiston Respublikasi Qonun xujjatlari ma'lumotlar milliy bazasi sayti. 6. http://www.kun.uz– O'zbekiston va jahon yangiliklari, eng so'nggi xabarlar sayti.
7.	Fan dasturi Qo'qon davlat universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2025-yil 30-iyundagi 1-sonli qarori bilan tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun mas'ul va dastur muallifi: F.R.Teshaboyeva – QDPI “Maxsus ta'lim” kafedrasida dotsenti (PhD)

9.	Taqrizchi: M. Maxmudova – QDPI “Maxsus pedagogika” kafedrasi katta o’qituvchisi (PhD)
----	---